

НАСЕЛЕНИЕ И ДЕМОГРАФСКИ ПРОЦЕСИ В СОФИЯ ПРЕЗ 2008 ГОДИНА

Процесите на глобализация доведоха до съществени изменения в демографското, брачното и фертилното поведение на населението. Към тези промени трябва да се отнесе и интензивното придвижване на населението към и от София, както и извън границите на страната. Всичко това определя сегашната демографска ситуация, промените в демографските и социални структури на населението и трудовите ресурси в столицата.

И през 2008 г. продължава утвърждаването на **положителни тенденции** в демографското развитие на столицата. Тези положителни тенденции се изразяват в увеличаване броя на населението, повишаване на раждаемостта и плодовитостта на родилните контингенти, намаляване на детската смъртност, увеличаване на средната продължителност на живота.

Зародилите се през средата и края на миналия век отрицателни тенденции в демографските процеси на гр. София са причина за съществуването на проблеми като сравнително високото равнище на смъртността, преждевременната смъртност, влошената възрастова структура на населението.

Независимо от това, може да се обобщи, че София излиза от демографската криза, в която се оказа през последното десетилетие на миналия век.

1. Тенденции в броя и структурите на населението

В резултат на демографските и миграционни процеси изчисленото в края на 2008 година население на София възлиза на 1247059 души, което е 16.4 на сто от населението на страната. Спрямо предходната година населението на областта се е увеличило с 6271 души, или с 0.5%. За последните десет години увеличението е от 3.9 на сто. Това увеличение се дължи основно на положителния механичен прираст. Увеличи се и средната гъстота на населението в София. През 2008 г. 922.2 души живеят на 1 кв.км от нейната територия, при гъстота 68.9 души средно на 1 кв.км. за страната.

Административно област София (столица) се състои от 4 града и 34 села. Към края на 2008 г. в градовете живее 95.4% от населението на областта, или 1189602 души. Делът на селското население е малък - едва 4.6 на сто.

В разпределението на населението **по пол** жените продължават да са повече от мъжете - 52.5% от общото население. През 2008 г. на 1 000 мъже в София се падат 1103 жени. Последната година, през която броят на мъжете е имал превес над този на жените е 1953 г., когато на 1000 жени са се падали 1102 мъже.

Възрастовата структура на населението е резултат от демографските процеси в миналото. Остаряването на населението ясно личи при показателя **средна възраст** на населението, която се покачва. През 1998 г. тя е 38.9 години, за 2001 г. е 39.3 години, а за 2008 г. средната възраст на населението на областта вече е 40.4 години.

В последните години се наблюдава намаляване на относителния дял на младите генерации (групата на 10-19 годишните), следствие от ниската раждаемост през 90-те години на миналия век. Намалява, с по-бавни темпове и броят на възрастните хора (над 65 години) в следствие на естественото и механично движение на населението.

Остаряването на населението води до промени в разпределението му по категории **под, във и над трудоспособна възраст**.

Население под, във и над трудоспособна възраст

Година	2001	2005	2006	2007	2008
Общо	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Под трудоспособна възраст - %	14.4	13.1	13.1	13.2	13.5
Във трудоспособна възраст - %	63.2	66.9	67.1	67.2	67.0
Над трудоспособна възраст - %	22.4	20.0	19.8	19.6	19.5

Увеличава се населението **под трудоспособна възраст**. Към края на 2008 г. населението в тази възрастова категория възлиза на 168526 и се е увеличило спрямо предходната година с 2.6 на сто. Върху обхвата на населението на столицата в и над трудоспособна възраст влияние оказват, както остаряването на населението, така и направените законодателни промени при определянето на възрастовите граници на населението в трудоспособна възраст. Към 31.12.2008 г. населението **в трудоспособна възраст** в София е 835768 души, което е 17.4 % от трудоспособното население на страната. Спрямо предходната година се е **увеличило** с 2287 души.

Населението **над трудоспособна възраст** през 2008 г. е 242765 души – 19.5 на сто от общото население на областта и 14.3% от населението над трудоспособна възраст на страната. Спрямо 2007 г. тази група е намаляла с 299 души, или с 0.1 на сто.

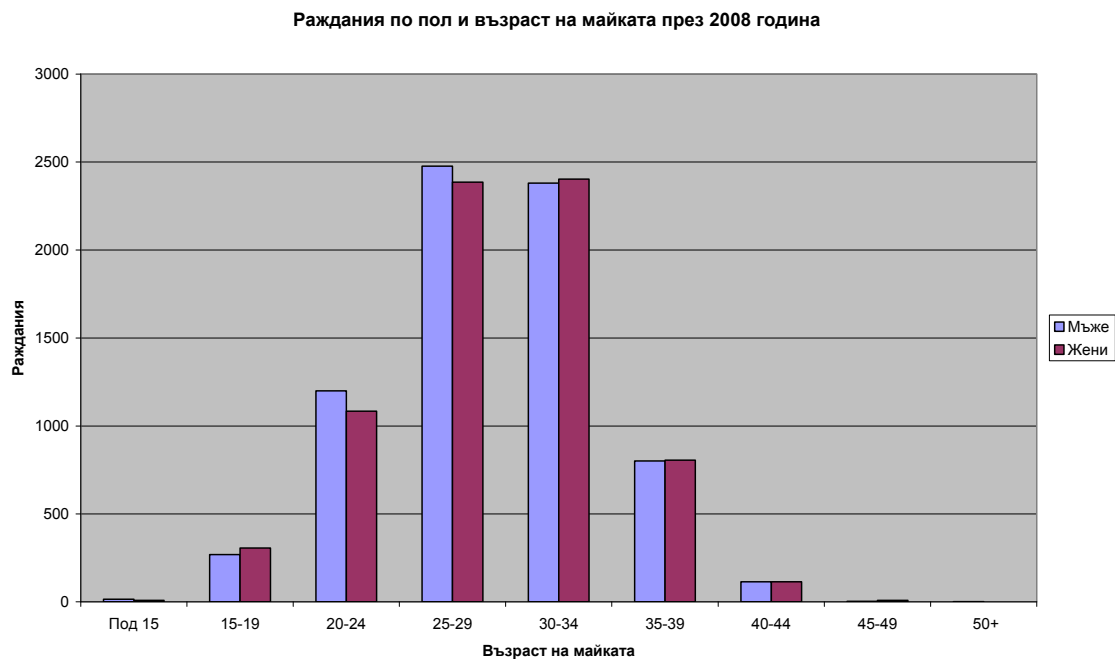
Коефициентът на демографско заместване характеризира възпроизводството на трудоспособното население. През 2008 г. в София стойността му е 78.6%, което индикира сериозен проблем: 100 излизащи от трудоспособна възраст лица (60-64 години) се заместват от 79 души на 15-19 години, т.е. трудовият потенциал на столицата намалява с 21 на всеки 100 лица.

2. Раждаемост на населението

През 2008 г. в столицата са регистрирани 14449 родени деца - 18.4 на сто от

родените в страната. От тях 14381, или 99.5% са живородени. Преобладаващи са ражданията на момчета – 50.5 на сто. В сравнение с предходната година броят на живородените в София деца се е увеличил с 988, или с 7.4 на сто. От всички раждания 95.7% са в градовете на областта.

През последните години раждаемостта в столицата бележи увеличение. **Коефициентът на раждаемост** от 7.2‰ през 1997 г.(най-ниската раждаемост в демографската история на София), започва бавно да се покачва през последните 11 години и достига равнище 11.6‰ през 2008 г.

Формиралата се тенденция на нарастване на раждаемостта в София се дължи предимно на повишаване на плодовитостта на родилните контингенти, измерена чрез тоталния коефициент на плодовитост. В столицата през 2008 г. средния брой деца, които една жена би могла да роди през детеродния си период е 1.32 деца, което е твърде далеч от теоретично необходимия минимум за осигуряване на възпроизводство на населението – 2.1 живородени деца от една жена.

Като се има пред вид, че броят на жените във фертилна възраст в София намалява и се увеличава тоталният коефициент на плодовитост, може да се констатира, че увеличеният брой на ражданията се дължи основно на раждания на деца от по-висок ранг, т.е. предимно на второ дете.

През 2008 г. в София са регистрирани най-голям брой многоплодни раждания от 2000 г. досега – 466 раждания, което е 48.8% от тези в страната.

**Коефициенти на раждаемост, смъртност и естествен прираст на населението в
София**

Години	Раждаемост (на хиляда души)	Смъртност (на хиляда души)	Естествен прираст (на хиляда души)	Тотален коефициент на плодовитост
1997	7.2	12.9	-5.7	1.02
2001	8.6	12.6	-4.0	1.00
2005	9.8	12.7	-2.9	1.13
2006	10.3	12.7	-2.3	1.18
2007	10.8	12.6	-1.8	1.23
2008	11.6	12.2	-0.6	1.32

3. Смъртност на населението

И през 2008 г. в общата смъртност сред населението на София не са настъпили съществени изменения, както в нейния обхват, така и в равнището ѝ. Броят на умрелите лица в областта към края на 2008 г. е 15185. В сравнение с предходната година техният брой е намалял само с 438.

Коефициентът на **общата смъртност** възлиза на 12.2‰, при 14.5‰ за страната. Смъртността продължава да е по-висока сред мъжете (13.0‰), отколкото сред жените (11.5 на хиляда).

Основна причина за умиранията и през 2008 г. остават болестите на органите на кръвообращението и новообразуванията.

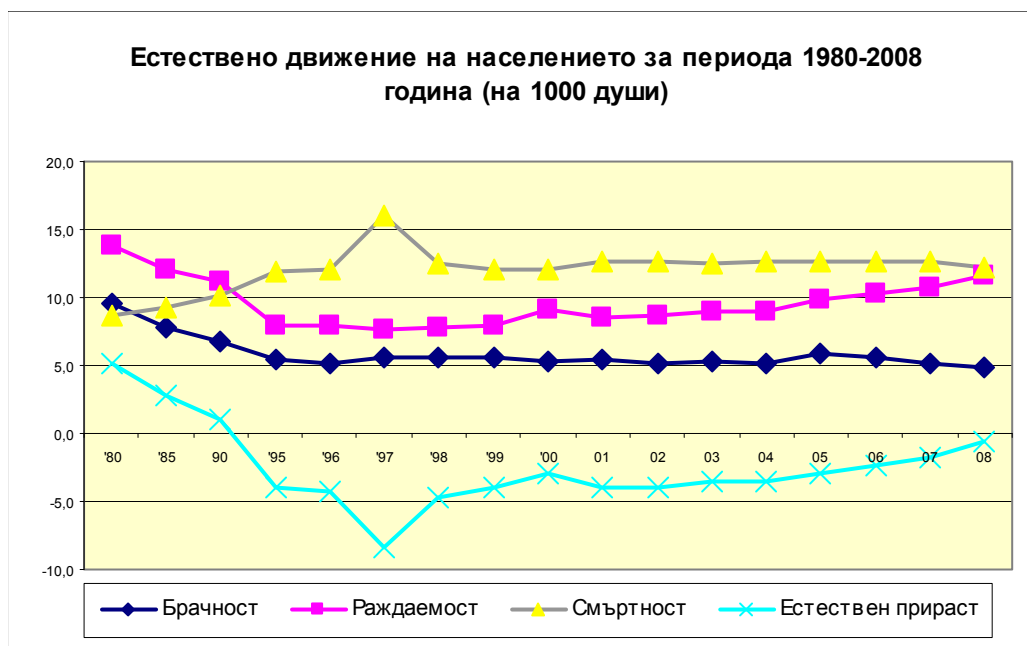
Преждевременната смъртност остава на нивото на 2007 г. – 25.8 на сто от умиранията в София са на лица под 65 годишна възраст. Следователно поддържането на високото ниво на общата смъртност се дължи на умиранията в по-високите възрасти.

Продължава тенденцията на намаляване на стойностите на **детската смъртност**. След регистрираното високо равнище на детска смъртност в областта през 1998 г. от 11.1 умрели деца до едногодишна възраст на 1 000 живородени, то постепенно спада до 7.6‰ за 2001 г., 5.1‰ за 2005 г., за да намалее до 4.8‰ през 2008 г.

4. Естествен прираст на населението

Разликата между ражданията и умиранията формира естествения прираст на населението. И тъй като от 1991 г. насам в София умират повече лица, отколкото се раждат, тази разлика е с отрицателна стойност. През 2008 г. абсолютният брой на естествения прираст е минус 804 души, или минус 0.6‰, при минус 4.3‰ за страната.

Това е най-малкото намаление на населението на столицата в резултат на естествения прираст след 1991 г.

5. Брачност и бракоразводност

Движението на браковете и разводите през последните години се обуславя от промените в обществото в следствие на икономически и социални фактори, които му влияят. **Броят на сключените бракове** в София от 1991 г. варира около 6 хиляди. В последните години се наблюдава слаба тенденция на увеличение спрямо 90-те години на миналия век. През 2008 г. сключените бракове в столицата са 5989, което е 21.6 на сто от тези в страната. Спрямо 2007 г. броят им намалява със 7.4 на сто. Затвърждава се тенденцията, че все повече двойки предпочитат да живеят на семейни начала, без да сключват юридически брак. За това говори и непрекъснато повишаващата се **средна възраст при сключване на първи брак**. При мъжете от областта този показател през 1998г. е 28 години, през 2008 г. тази възраст вече достига 30 години. Идентично е положението при жените, където също се наблюдава покачване на средната възраст. През 1998 г. възрастта, на която жените сключват първия си брак е 25 години, докато през 2008 г. тя се покачва на 28 години.

Броят на бракоразводите в областта за 2008 г. е 2658, което е с 2113 бракоразвода по-малко от 2007 г. В София са разтрогнати 18.8 на сто от браковете в страната.

По местоживеее основната част от прекратените бракове е сред брачното население в градовете. Там относителният дял е 97.0% от общия брой на бракоразводите.

6. Вътрешна миграция на населението

Механичното движение на населението (вътрешната миграция), оказва силно влияние на броя и структурите на населението в София.

През последните десет години механичното движение в областта запазва относително едно и също ниво, без да се наблюдават съществени отклонения – заселените са винаги повече, отколкото изселилите се от нея. Заселват се повече мъже, а се изселват повече жени. Размерът на положителния механичен прираст е доста голям и варира от 13 до 17 хиляди души на година. Това е обяснимо с факта, че столицата е привлекателно място за живеене заради предлаганите се по-големи възможности за работа, в сравнение с останалите области. От 2006 г., обаче, размерът на механичния прираст в столицата е намалял два пъти. В резултат на механичните придвижвания на населението по територията на страната в края на 2008 г. област София е с положителен **механичен прираст** от 7075 души. Механичният прираст на мъжете е 3634 души, а на жените – 3441. Заселилите се на територията на областта към края на 2008 г. са 19193 души, а изселилите се са по-малко – 12118. Най-голям дял в механичния прираст на столицата имат заселванията от областите Враца, Плевен, Пловдив и Софийска област.

Интензитетът на вътрешната миграция (отношение на общия брой на преселванията към броя на населението) в областта постепенно намалява. За 2008 г. стойността му е 2.5 на сто, докато през 1998 година е бил 3.7 на сто.